

Steve Wozniak pre Orange Biznis Fórum

Prepis s diskusie po konferencii 26.9.2008

Čo ste vo vašich časoch obdivovali, čo sa týka osobností? Povedali ste, že vy ste mali myšlienku postaviť prvý osobný počítač, ale myslím, že ste to nemali také ľahké, tak odkiaľ ste mali inšpiráciu? A považovali ste to viac ako obchodný prípad, alebo to bola len myšlienka, že ste chceli byť prevratní?

Steve Wozniak: Nebol to obchodný prípad, ale ten počítačový klub, ktorý sme mali, to boli všetko ľudia z nižších vrstiev, to neboli žiadni bohatí ľudia, žiadni vedúci. Všetko to boli mladí ľudia a študenti a my sme mali záujem o nové technológie a vedeli sme, že technológia nám dá špeciálne zručnosti a niekam nás dovedie, takže neboli tam žiadne podnikateľské modely o ktorých by sme hovorili vo firme ani v tom klube, hoci tam vzniklo pár malých spoločností, ale to boli všetko ľudia, ktorí mali počítače ako hobby. Bolo to ako Hi-Fi, že ste zobrali televíziu, urobili ste počítač a fungovalo to. A tieto stroje, ktoré sa predávali, tak to boli stavebnice, ktoré ste si museli sami postaviť. Museli ste si nakúpiť drahú pamäť, to si nikto doma nemohol dovoliť a museli ste tam nakúpiť drahú klávesnicu, aby to malo vstupné a výstupné zariadenie a práve tam mal Apple vedúcu pozíciu. Steve Jobs nechodil do toho klubu najprv, ale potom začal chodiť, keď videl, že tam bol záujem o jednu z mojich konštrukcií.

Dokázali by ste postaviť počítač aj dnes?

Steve Wozniak: Počítač, ktorý sa dá predat' - Steve Jobs a ja, my sme to dokázali predat' vtedy a postaviť, pretože sa dali kúpiť jednotlivé komponenty a tieto zapojiť a to boli malé kroky pre postavenie počítačov, ale dnes, na to treba veľa technológie vo výrobe, aby tie veci boli menšie a menšie, aby to bolo stále atraktívne a treba na to veľa ľudí. Predtým, okolo roku 1975, počítače boli také veľké, že nebolo treba veľké tímy, na to aby sme ich konštruovali a postavili, ale teraz počítače sú takými hodnotami, čo sa týka peňazí, že na tom pracujú veľké tímy. A veľa z tých výrobných postupov o tom, ako tie čipy postaviť jeden vedľa druhého, aby z toho bola microSD karta a ako sú rôzne technológie, balenia, to nedokáže urobiť jeden človek. Bolo isté obdobie, keď jeden človek dokázal všetok hardvér, všetok softvér, jednoducho všetko zapojiť cez káble - debugovať, odladiť - to je história, to už neplatí pre súčasné počítače. Platí to pre iné veci v živote.

A čo vaše hodinky? Vy ste ich sami skonštruovali?

Steve Wozniak: Bol by som rád, keby som ich navrhol, je to malý dizajn na základe osobitého mikroprocesoru PIC a je to taký veľký výkon v elektrónkach, že by to zožralo baterku. Ale ono to ukazuje len čas, keď to zapnem. Najprv som videl vec, ktorá je pozoruhodná. Keď som to zbadal, tak sa mi páčilo, ako to ukazuje čas, sú tam veľké čísla, 11:19, tak rýchlo ako ja hovorím, tak sa to páči môjmu mozgu. Takže ja mám rád výrobky, ktoré fungujú tak, ako vaše mozgy pracujú. Napríklad prvý PDA, ten keď som ho zapol, tak to bolo výborné, keď som chcel kalendár, tak som zapol ten monitor,

a potom som nemusel vôbec púšťať program kalendár, ale ja som si tam rukou písal: Sára, lekár, utorok o druhej a potom kalendár sa otvoril a bolo tam všetko. Teraz to vidím v softvéri od Google, ale nevidím to v mnohých počítačových produktoch, lebo to vymizlo.

Čo si myslíte, že je dôležité pri zakladaní firmy typu Silicon Valley?

Steve Wozniak: Za prvé, zakladatelia musia mať niečo vnútri vo svojom srdci a to bude ich hnacia sila, ich vášeň, aby robili takýto produkt alebo službu. To je niečo, čo chceli robiť od malička, odkedy boli mladí a musia v to veriť a budú oveľa úspešnejší, keď si budú myslieť, že je to súčasťou ich osoby. Je to vlastne vyjadrenie zakladateľov spoločnosti o tomto produkte. A musí to byť výborné a super. To je hlavná vec. To stačí.

Ako myslíte, že sa zmenia vstupno-výstupné zariadenia v budúcnosti?

Steve Wozniak: Takže stále ten morisonov zákon platí, že môžeme vyrábať dvakrát viac počítačov každý rok, ale to už nie je také dôležité. Teraz sú tam vstupné a výstupné zariadenia, o tom ako my fungujeme ako my komunikujeme s počítačom a používateľské rozhranie je dôležité. V tých prvých dňoch McIntoshu, hlavne u počítačov Lisa sme to testovali na ľuďoch, ktorí nikdy nevedeli nič o počítačoch a sme ich posadili pred toto zariadenie, na ktorom sme pracovali a nechali sme ich tam samých. Nebol tam žiadny človek, ktorý by im poradil a povedali sme im, že uvidíte, čo s tým urobíte a ako používať menu a aké ikony a aké veľké tam majú byť veci a mnohé z tých vecí súviselo s tým, ako ten počítač funguje. Zabudol som na otázku, čo bola otázka? Dobré, takže vstupno-výstupné zariadenia. Takže my sme navrhli veľa stratégií aby sme zistili, že áno toto prirodzene funguje pre ľudí bez toho, aby sme o tom museli rozmýšľať a my sme to nazvali intuitívne. Na začiatku McIntosh bol veľmi intuitívny a teraz skôr ide o to, že sa musia ľudia naučiť ako každý jeden program pracuje, ale myslím, že sa musíme vrátiť k tomu, aby boli intuitívne všetky programy. Teraz ako učiteľ som zistil, keď som hovoril s jedným študentom, že nemôžete nikdy zlyhať, keď sa staráte o vzdelávanie a výchovu a keď už raz máte príliš veľa študentov, tak už sa vám to vymyká z pod kontroly. Ja som zistil, že dokážem dostať pod kontrolu asi dvadsať študentov a stále ich zamestnávať v triede, ale už keď mám tridsať študentov, tak už to nezvládnem. A myslel som si, čo keby sme mali tridsať počítačov, každý počítač by bol učiteľ, potom by ste mali výuku jeden voči jednému. A potom musíme naozaj sa veľmi posnažiť v oblasti umelej inteligencie, aby sa počítač javil ako ľudská bytosť. Vždy, keď sme pripravovali počítače, ktoré mali fungovať ako počítače učiteľov, tak mali príjemný hlas a lepšiu grafiku a priťahovali deti, aby sa chceli učiť a takže s takouto technológiou môžeme byť priekopníci, ale ešte sme sa nedostali tam, kde by ten počítač bol ako skutočný učiteľ, že by si všimli, aké majú výrazy na tvári tí študenti a že ako zvládajú tieto úlohy a ako sa má jeho mladší brat doma. Takže aby boli ako ľudské bytosti tie počítače. To sme ešte nevyriešili, ale tiež vstupno – výstupné zariadenia budú musieť zvládať techniky ako je gesto pred kamerou, prirodzený jazyk a tiež skladateľné displeje. Skladateľné displeje, ktoré by ste napríklad mohli nosiť na šatách, ktoré budú meniť obrázky, alebo napríklad to bude hneď iný dizajn na auto, že si stlačíte gombík a auto sa premaľuje na policajné farby. Alebo že by ste si mohli urobiť glóbus, ktorý bude celý Google Earth a môžete si tam naukať, aby ste si priblížili, ktorékoľvek miesto chcete. Takže myslím, že teraz sme

na prelome, kedy objavujeme nové, lacné technológie, keď budeme mať jeden čip, ktorý bude mať toľko pamäte ako harddisk, na základe magnetických pamätí a memzistorov – to je nová technológia Hewlett-Packard. To sú veľmi husté čipy, ktoré prichádzajú a kapacitou sa podobajú ľudskému mozgu. Ja som sa naozaj veľmi snažil aby som zistil, ako funguje ľudský mozog a neurónové siete. Už prichádzajú ale musíme ešte viac na tom pracovať.

Steve ja rozumiem, že Spojené štáty sú laboratóriom tohto sveta a sú tam desiatky úspešných spoločností, ktoré prispejú k tomu, aby priniesli nové myšlienky. Samozrejme je tam výborný systém školstva, ale stále sa pýtam, akú úlohu tam zohráva rizikový kapitál, lebo ak chápem správne, toto veľmi pomáha tým ľuďom, ktorí prichádzajú s myšlienkami a nemajú peniaze a že toto je jedným z tajomstiev výborného výsledku podnikov a priemyslu v USA. Pochopil som to správne, alebo je to vlastne inak?

Steve Wozniak: Tá úloha rizikového kapitálu umožňuje mnohým spoločnostiam začať podnikanie a mnoho úspešných venture podnikateľov vykazuje dobré návratnosti investícií, predovšetkým, keď to ide do firiem, ktoré vedú ľudia, ktorí rozumejú technológiám a vedia aké sú tam cykly, čo to vyžaduje a robia niektoré rozhodnutia, ktoré vychádzajú z dobrých vedomostí. Sú tam tucty a tucty biznis plánov, ktoré posudzujú títo venture kapitalisti a skôr ako je možné to pretaviť do nejakého produktu, je treba to preskúmať. Jednoducho sa povie, tu je biznis plán, toto spravíme my, nejakým spôsobom ten inžiniering zabezpečíme kdekoľvek na svete a spravíme to. Trocha došlo k zmene v porovnaní s predchádzajúcou situáciou, myslím, že takmer každá veľká spoločnosť vie ukázať prstom na niektorých venture kapitalistov, ktorí ju zainvestovali a spravili, teda zarobili kopu peňazí, ale máme aj veľa skupín v rámci Silicon Valley, nazvané „angel“ skupiny, také prvotné, ktoré sa stretnú spolu, ktoré skumulujú svoje prostriedky a rozbehnú investíciu. A to je iný spôsob, akým zozbieravajú kapitál, iným spôsobom je trápiť sa, požičiavať si od príbuzných, od rodín a vystačiť si teda s malým množstvom peňazí. To sa podobá tomu, čo sme urobili so Stevom. Keď sme začali Apple a mali sme investora, ktorý bol ochotný financovať, v podstate to bolo formou úverov, čiže naozaj nešlo o investíciu ako takú, uvedomili sme si, že budeme rásť veľmi rýchlo. Budeme potrebovať kapitál, nedá sa rásť bez toho, aby ste mali kapitál, tak sme začali oslovovať takýchto venture kapitalistov. Nie v Silicon Valley, ale z východného pobrežia a tých sme informovali o tom, čo robíme, aby boli pripravení investovať niekoľko sto tisíc dolárov, to bol jediný prípad, kedy sme si požičiavali peniaze od rizikových, od tých, ktorí prevádzkovali rizikový kapitál a to bolo asi pol roka. Potom sme to spustili poriadne a tie požičané peniaze, to naozaj bola súčasť dobrého plánovania z našej strany.

Ktorú firmu považujete za dokonalú alebo ju obdivujete, okrem Apple samozrejme, a prečo?

Steve Wozniak: Spoločnosti, ktoré obdivujem – Google – určite by bola tou jednotkou. Google si vyhradí veľa času, zamestnaneckého času, je to 10 – 20 % ich zamestnaneckého času na to, aby pracovali na projektoch v ich záujme, aby robili to, čo chcú robiť. A takisto sa pozerám späť na Hewlett-Packard, kde existovala politika, ktorá bola spísaná zakladateľmi spoločnosti Hewlett-Packard, ktorá hovorila o tom, že zamestnanec môže mať časť z tých akcií, časť z toho času celkového na veci, ktoré robia sami. Podnikovo samozrejme schválené, čiže dalo sa takýmto

spôsobom dostať podľa mňa aj k lacnému vzdelávaniu, pretože ten talent aj ich zručnosti zamestnancov sa takýmto spôsobom posilňovali. Predovšetkým, keď budú robiť na veciach, ktoré ich zaujímajú bytostne, budú mať eminentný záujem v niektorých veciach, tak to povedie k zefektívneniu a k lepšej kvalite. Ja som poskytol, ponúkol počítač Hewlett-Packardu, päťkrát som tak spravil.

Pán Wozniak, ako vnímate úlohu štátu v inováciách? Akú rolu má štát v inováciách a v rozptýlení technológie? Ako vnímate štát, ako má figurovať vôbec v tejto rovine?

Steve Wozniak: Ja osobne by som očakával žiadnu, žiadnu angažovanosť štátu, pokiaľ ide o technológie. Niektorí ľudia na začiatku si nemyslia, že sa im takýmto spôsobom rozrastie tá spoločnosť, ktorú zastávajú a takýmto spôsobom vytvárajú aj bohatstvo, keď sa im darí. Štát by mohol možno mať politiku minimálnych daní a nízkych daní, tak je to aj v našom prípade. Čiže pokiaľ ide o kapitálové zisky, vtedy sú tam minimálne daňové zaťaženia. Takto by mal pomôcť štát.

Po tom, čo sme boli svedkami zlepšení, ktoré ste vy spomínali o efektívnosti a tie výrazné zmeny, ktoré priniesla táto nová vlna technológie, čo podľa vás by mohlo byť budúcnosťou? Ideme ešte stále tým istým smerom alebo si myslíte, že biotechnológie budú tou ďalšou vlnou, ktorá prevezme tú vlajku? Alebo čo bude tou vlajkovou loďou v technológii, ako vidíte perspektívu z pohľadu informačných technológií? Aký bude vývoj?

Steve Wozniak: Osobné počítače, pokiaľ ide o informačné technológie, tak tie zmenili spôsob ako žijeme, a potom prišiel Internet, takisto to bolo veľmi dôležité a naozaj by sa to nestalo bez osobných počítačov. 10 ÷ 20 rokov dozadu by to veľa nezmenilo. Ten rozdiel v počítačoch bol viac v softvéri a spôsob, akým pracovali a čo vám boli schopné poskytnúť. Dnes to nie je len softvér a tie programy, ktoré si môžete kúpiť do počítačov, teraz je to aj nový Internet, hlavne social networking, tieto stránky a prístup k informáciám, ktorý mení naše životy najvýraznejším spôsobom v poslednom desaťročí. Otázka je, ako to bude pokračovať. Počítače si nenašli nejakú novú rolu alebo nejakú novú linku v našich životoch, jedine že by ste brali smartphone za novú cestu pre počítače, ktoré sa ocitnú vo vašich vreckách. Čiže ťažko povedať. Možno o štyridsať rokov budeme ešte stále ťukať do klávesnice, kde bude nejaký displej. Všetky tieto elektronické výdobytky vlastne siahajú späť k Thomasovi Edisonovi, ten pracoval na fonografe, ktorý mal reprodukovat hudbu, takisto pracoval na spracovaní videozáznamu, takisto telefóny cez mikrofón, takmer všetko s výnimkou počítačov, všetky tie kategórie zostávajú nezmenené a rovnaké. Len sa tu objavujú iné obaly, iné prístupy a vždy cítime isté potešenie, vždy cítime, že technológia napreduje, samozrejme technológie prinášajú aj negatívne veci, ale posúvame sa dopredu a mám pocit, že to potrebujeme, a to vytvára ten svet tých, čo majú a čo nemajú - „have and have not“. Keď sa pozriete na počet ľudí, ktorí nemajú vôbec osobný počítač, tak to je veľké deliace kritérium. Keď sa to porovná s tým časom kedy boli televízie a rádiá, vtedy ich ľudia mali. Aj rádio aj televíziu.

Steve hovorili ste o spôsobe, ako ste sa naučili technológie, techniky, ako ste sa na sebe učili, keď ste boli zvedavý ako to funguje. Mnoho ľudí nedokáže zvládnuť tú novú technológiu, lebo

sú príliš leniví na to, aby pochopili ako to funguje. Nie sú takí, nepátrajú takým spôsobom. Nie je toto podľa vás trochu problematické, pokiaľ ide o prístup ľudí k technológiám.

Steve Wozniak: Áno, mne chýbajú takéto dni, keď my sme boli zhrbení a stretávali sa masovo v tých počítačových kluboch. To ja som si vrazil, že z ľudí spravíme majstrov nad svojimi životmi, že keď prídu počítače, oni budú schopní naprogramovať ten program. Teraz si kúpite program niekoho iného, ktorý to vyrieši za vás, naučíte sa, ako používať ich produkt, ich riešenie, a tým pádom sa tu ničí ten kreatívny element. Čiže počítače sú pre masu, naozaj. Samozrejme aj iné veci používajú počítače, aj hudobníci a takýmto spôsobom vstupujú do kreatívnej činnosti s počítačom a to je teda kreatívny element určite. Kedykoľvek si kúpite akýkoľvek počítač, aj keby to bol iPhone, želal by som si, aby ste sa mohli posadiť a napísať program v nejakom jednoduchom programovacom jazyku. Počítačové jazyky, ktoré sa používajú pre vývoj v rámci spoločnosti, tak tie sa veľmi ťažko osvojujú, ťažko sa používajú a je ťažké si teda celé ich osvojiť. My sme teda z toho prvku ovládania technológií, sme sa stali tými, ktorí sú ovládaní technológiami, alebo sme sa stali otrokmi technológií.

Do akej miery sa bude zvyšovať závislosť ľudí od počítačov?

Steve Wozniak: Zaujímavá otázka. Počítače sa stávajú veľmi prirodzenou súčasťou, samozrejme počítač, ktorý je silnejší ako Apple, je vo vnútri všetkých tých vecí, ktoré máme, či sú to hodiny, alebo perá a máme toľko počítačových súčastí v mikrovlnkách a iných nástrojoch a zariadeniach.. Niektorí povedali, že sú autá, ktoré majú tristo mikroprocesorov v aute, neviem, či to je pravda, neviem, či tomu mám vôbec veriť, ale niekde som to čítal. Zdá sa, že sú všade a človek o tom ani nevie, ale myslím, že je veľmi veľa vecí, kde to zrazu prestane fungovať. Kamera prestane fungovať, treba vymeniť baterku, televízia sa vypne v priebehu vysielania – odpojiť, zapojiť znova. A ja hovorím: preto, že tam je počítač. V čomkoľvek, čo má v sebe počítač, tak to bude zlyhávať. Mali by sme zastreliť tých ľudí, ktorí vymysleli tú vec.

O čo viac sa zaoberáme IT, o to väčším problémom čelíme, pokiaľ ide o informácie, ako vnímame budúcnosť z pohľadu kapacity vnímania toho množstva prichádzajúcich informácií?

Steve Wozniak: Vo všeobecnosti som spokojný s informáciami, s dostupnosťou na Internete. Samozrejme niekedy, keď hľadám niektoré informácie, nenájdem hneď veci na prvýkrát, niekedy to musím vyšpecifikovať, napríklad sto osôb predáva nejakú vec a až potom sa dostanem k tej sto prvej, ktorá má tú informáciu, ktorú práve chcem. Naozaj na začiatku Internet ukazoval signál, že môže prerásť sám seba, ale teraz v podstate reflektuje skutočný svet. Aj keď idete do obchodov, alebo do veľkých nákupných stredísk, tak ste tiež zaplavení informáciami, podľa mňa teraz dostávam oveľa viac informácií ako kedysi dávno, čiže ja som s tým spokojný. Teraz sú všetky možné informácie k dispozícii cez Internet, cez počítače. Vždy existovalo veľa ľudí z akademickej obce, ktorí chceli šíriť svoje informácie smerom na ďalších ľudí vo svete. Napríklad boli expertmi v otázke života žralokov a vtedy museli oslovovať vydavateľstvá a v podstate teraz každý má možnosť formou Internetu tieto veci šíriť. Pozrite sa na Wikipédiu, koľko používateľov tam prispieva a šíria tieto informácie, myslím si, že teraz je to oveľa lepšie z tohto pohľadu, z pohľadu informácie, z pohľadu

šírenia informácie. Nemyslím si, že akákoľvek z týchto technológií, Internet, nás z dlhodobého hľadiska robia šťastnejšími, ale ten pocit je taký, že by to malo prispievať k väčšiemu pocitu šťastia.

Mohli by ste popísať situáciu z vášho pohľadu, keď Steve Jobs opustil počas 90-tych rokov Apple?

Steve Wozniak: Steve Jobs, keď sme spolu založili spoločnosť, tak sme si zadefinovali naše úlohy, ja som mal na starosti inžiniering, Mike Marchelo bol investor, bude viesť marketing, on bol poradca, biznis poradca, mali sme takisto prezidenta, aby to všetko fungovalo, ale úloha Steva Jobsa bola zadefinovaná tak voľne. On v podstate mal byť zodpovedný za každú divíziu v spoločnosti, čokoľvek by sa objavilo. Čiže on vždy bol nad vecou. Snažil sa tie veci riadiť, často hovoril ostatným ľuďom, ktorí mali tendenciu nesúhlasiť s jeho názorom, že idú nesprávne, on pracoval na prvom grafickom rozhraní, na Lise, ale mohol sa toho aj vzdať a vždy, ak sa mal vzdať niečoho takého, mal tendenciu robiť si nepriateľov. Ja som to nezažíval, lebo ja som bol v inžinieringu, čiže jednoducho ho vyhodili. Povedali mu, že nemôže byť súčasťou skupiny Lisa, čiže on od Jeffa Raskena prebral projekt McIntosh a spravil z toho konkurenta Lisy, tým, že za nízke náklady robil podobnú vec. Čiže on to prebral a potom sa to v podstate dostalo do takej situácie, že predstavenstvo kvôli tomu, akým spôsobom McIntosha vyvíjal, neboli spokojní a hovorili mu o veciach, ktoré má robiť a on odmietal. A to sa stalo problematickým a malo to vplyv na celú spoločnosť. Ja som sa vtedy vrátil z colledgu, ktorú som ukončil a pracoval som v divízii Apple a tam povedal výkonný riaditeľ, ktorý prišiel do Sony a chcel kupovať dvojstranný floppy disk od Sony. Chcel to kúpiť a predseda Sony povedal, že pred chvíľou tu bol váš predseda Steve Jobs a my nemôžeme predávať nikomu, lebo to je dvojstranný disk a Steve chcel používať na McIntoshi jednostranný disk, lacnejší a nechcel aby sa kdekoľvek v spoločnosti používal lepší disk. Čiže toto, takéto správanie vlastne veci marilo a neprospievalo ostatným. Joe Skore bol pomerne veľký marketingový expert a Apple rástol a rástol stále, náš podiel na trhu sa znižoval a to bola stratégia, ktorú si Apple osvojil. Každý vtedy hovoril o tom, že je problém aj s tými licenciami. Steve sa začal starať o McIntosh, a to preto, že nepočúval pokyny predstavenstva. On v podstate chcel robiť dizajn akýchkoľvek produktov si on zvolil a podľa mňa bol troška nelojálny, keď opúšťal spoločnosť a keď sa rozhodol konštruovať počítač mimo spoločnosti, vtedy mi hovoril teda, že v tom čase sa pozeral sám sebe dovnútra a aká bola jeho úloha v živote a on si to zadefinoval tak, že mal vytvárať lepšiu kvalitu, technológiu pre ľudí a mal pocit, že na to aby to urobil, musel opustiť Apple. A to sa mu podarilo.

Steve, hrali ste nejakú úlohu v tých rozhodovacích procesoch, keď si Apple úplne na začiatku vyberal logo spoločnosti a meno spoločnosti, názov spoločnosti? Mohli by ste sa k tomu nejak vyjadriť? Prečo to nebola hruška alebo pomaranč. A prečo tam je odhryznuté to jablko?

Steve Wozniak: Mali sme dve biznis-fázy v rámci Apple. Jedna tá časť spočívala z partnerstva Steve Jobsa a mňa, trvalo to asi rok, a potom to bolo ako firma v rámci Apple 2, kde sme sa dostali do prvej ligy, kde sme to poňali ako skutočné podnikanie. Skôr ako sme začali to partnerstvo, tak tam nebolo žiadny signál, že naozaj to rozbiehame reálne, to naše podnikanie. Raz som Steva vyzdvihol na letisku, kde išiel z Oregonu, a potom sme išli spolu po diaľnici a on povedal, že má skvelý názov

spoločnosti a ja som sa spýtal, že aký? A on povedal Apple Computer. Obidvaja sme sa snažili vymyslieť nejaké technické mená, ale žiadne nevyzeralo tak dobre. Ja som sa spýtal najprv, prečo Apple, prečo nie Apple Records a on mi povedal, že ich radiaca spoločnosť je tou počítačovou spoločnosťou. Ja som sa ho nikdy nejakým spôsobom nepýtal. Ja sa neangážujem alebo nemotám ľuďom do ich osobného života, ja som nejak nepátral po tom, že odkiaľ pochádzala tá myšlienka. Nemusí tam byť nejaký reálny zdroj alebo podklad pre to, ale mám dojem, keďže robil v ovocnom sade, ktorému sa venoval v Oregone, že to prišlo z týchto zdrojov. Nevie, či to bolo legitímne, legitímny sad, teda z pohľadu toho, čo sa tam pestovalo. Dúfam, že tam mali aj jablká. Keď sme sa stali teda skutočnou spoločnosťou, tak sme angažovali marketingovú agentúru a reklamnú agentúru a oni pripravili našu prvú reklamnú brožúrku a materiály a na podporu predaja počítačov a oni povedali, že by sme mali zmeniť názov spoločnosti, pretože Apple – jablko, nepredstavuje silu a počítače musia byť spojené s niečím silným a Steve povedal nie, nie, že v podstate „apple a day keeps the doctor away“, čiže išiel inou myšlienkou - keď si dáte jedno jablko za deň, tak vás nebude navštevovať doktor, budete zdravší, čiže vždy sa to spája v ľudských mysliach s týmto. Je tam takáto provokácia, čiže potom tá reklamná agentúra spravila ešte logo a nám sa najviac páčilo jablko, kde je odhryznuté. A bolo to vo farbách dúhy a Steve to troška zmenil, dal tie tmavé farby v spodnej časti, čiže trocha poprehadzoval tú dúhu a taký bol vlastne príbeh vzniku.

Akú úlohu má podľa vás etický rozmer v podnikaní?

Steve Wozniak: Dobrá otázka. V mojej výchove má veľmi dôležitú váhu v podstate, takže čestnosť je na vrchole tej pyramídy. Keď sme začínali so spoločnosťou Apple, tak prvýkrát som videl, že tú osobnú etiku treba oddeliť od tej korporátnej. Myslím, že to súvisí s tým, že osobné dane a korporátne dane nie sú rovnaké. Raz som bol v obchode s potravinami a počul som, ako hovoria o tom, že keby som mohol odpísať moje auto, tak by som mal lepšie, lepšie by som si kúpil. A ja som sa pýtal prečo sa k nášmu životu neprístupuje ako k niečomu podnikateľskému aj z pohľadu daňového. Keď sme začali s Apple, tak som videl ten rozdiel z pohľadu toho etického, čo musí spraviť spoločnosť na to aby zostala nažive a aby mohla prežiť. A to mi troška vadilo. Pri Apple 2 - tú bolo treba napojiť na televíziu na začiatku a nebol tam video vstup. Bolo tam treba dať nejaký modulátor, ktorý umožnil nastavenie na televíznom kanály a išlo to do vstupu pre anténu a ja, ako ten, čo robil rádiá, som to tak bral, že my chránime vlastne to, čo sa dostáva do sveta. Akékoľvek veci, čo môžu zabrániť povedzme vysielaniu, tie sú zlé. My sme mali ponechať ten vzduch takpovediac čistý, ale nebolo jasné ako veľmi, aký zásah bude mať počítač do televízneho prostredia. Čiže nakoľko som si nebol istý, nebol som si istý právne, tak som nechcel aby Apple do toho zasahoval. Potom bolo treba urobiť ten modulátor. V podstate etika, to sú veci, ktoré si my osvojujeme a chceme, aby tie pravidlá platili aj inde. V podstate aj vládu som pochopil v zmysle, alebo vo svetle veľkej spoločnosti. Veľké spoločnosti sa učia hovoriť veci bez toho, aby povedali skutočnú pravdu. Myslím si, že je to súčasť života. Beriem to tak. Najdôležitejšie by bolo zmeniť to, čo ľudia chcú vlastne počúvať. Ťažko by bolo dosiahnuť zmenu celého systému.

Ako by ste presvedčili Foresta Gumpu aby investoval do vašej spoločnosti?

Steve Wozniak: Väčšina investovania sa uskutočňuje ľuďmi, ktorí to už spravili často predtým. Teda samotnými investormi. Mám už takú investičnú skúsenosť. A navyše, ako čokoľvek iné, treba mať to zapálenie a tú vášeň, že s tým spravíte lepší svet a z pohľadu marketingu, že sa to bude páčiť tým zákazníkom. Je ľahké si povedať, keď začínate s niečím, že toto je vynikajúci nápad, toto prinesie veľa. Máte tendenciu prehnať to, alebo nadhodnotiť, ale určite to musíte robiť presvedčivo. Ak to je vo vašom srdci, tak to pochopia a najmä, ak máte dobrých ľudí okolo seba. Jeden jediný predpoklad je naozaj nájsť si takých ľudí, ktorí sú veľmi skúsení a ktorí majú o všetkom vyhranený názor, a to je vždy dobré, lebo v prípade, že začnete nejaké podnikanie a niekto investuje, ten investor vie, že môžete zlyhať, ale v prípade, že zlyháte dostatočne skoro, takpovediac, tak môžete otočiť tú loď a môžete sa vybrať iným smerom. Čiže dôležité je, mať okolo seba dobrých ľudí a inteligentné mysle. My keď sme začali Apple, tak sme mali veľké šťastie, boli tam spoločnosti z dvoch ľudí, z troch. Boli to spoločnosti, ktoré mali podobnú zostavu ako my a mali sme skvelého človeka na marketingu, skvelého prezidenta, mali sme naozaj vynikajúce osoby aj v účtovníctve, v odbyte a predaji. V princípe išlo o tých ľudí, ktorí formovali dobré jadro, také spolupracujúce. Naozaj odporúčam túto investíciu do ľudí, ani nie tak do produktu.

Milý Steve, venovali ste výraznú časť svojho života na charitatívne účely, aké je vaše poslanstvo, alebo aký je váš odkaz pre podnikateľov na Slovensku?

Steve Wozniak: Ja som začal dávať nejaké drobné sumy na múzeum v San José, ja som to robieval z osobných dôvodov. Myslím si, že podnik by mal alokovať primeranú čiastku, nemalo by to byť také, že to bude takpovediac bolieť, ale je dôležité ako vnímajú spoločnosť, aj ľudia okolo a mali by ste sa držať blízko k tomu, teda tej domovskej báze, odkiaľ vlastne vychádzate. A mali by ste takýmto spôsobom aj posilniť pozitívne vnímanie spoločnosti. Takisto Apple toto robil v podstate aj v Silicon Valley, aj keď už nie takým výrazným spôsobom. Myslím, že už teraz sa nezapájajú do charity, ale myslím si, že tam nehrá takú veľkú rolu môj názor ako osobnosti, pokiaľ ide o podnikovú stratégiu a podnikové prispievanie, ale keď napríklad sledujete ľudí, ktorí chcú spustiť múzeum, alebo baletnú spoločnosť, musíte sa pozrieť na tých ľudí, ktorí sú za tým. Záleží im na tom, chcú to tak výrazne, alebo sú tak nadšení a akým spôsobom vnímajú ich rolu alebo nadchnú aj ostatných ľudí, alebo robia to len preto, že je to niečo, čo prebieha už dlhšie, alebo majú jednoducho možnosť to spraviť. A vás majú zaujímať tí ľudia, nie tá inštitúcia samotná.